

בניית הלולים בכפר ויתקין

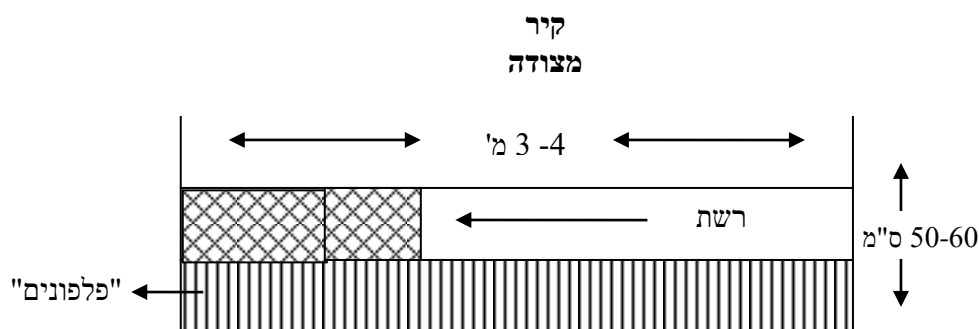
ביומנו של החבר חיים בן-צבי (מתאריך 7.12.1931 עמוד 13) נכתב "זה היום השלישי אשר הומה רוח חזקה מאוד, שעקרה עצים ואף הפילה צריפים. בחצר נפל בניין הלול החדש שהקימו זה עתה חברי ארגון ב' וכן הסככה של המכונות התרוממה אל על ועפה לכל הרוחות".

גם "בשכונה שלייד הבית הגדול היו לחלק מהחברים "לולים" עם תרנגולות. לאחר שעברו החברים לנקודת הקבע בכפר הם החלו לבנות בכוחות עצמם "בתי אימון", מבנים בגודל 6X4 מטר ו-4X8 וגם במידות אחרות, אשר נבנו מבלוקים 12X50 ס"מ. למבנים יצקו ריצפת בטון והגג היה עשוי מקורות עץ ומכוסה בפח גלי מגולבן. באחד הקירות היה פתח (פישפש) קטן שדרכו אפשר היה להוציא את העופות לחצר. היו משפחות שהתגוררו בבית-האימון עד לבניית ביתם.

בשנת 1936 נבנו לולים לכל המשקים בכפר. הבניה נעשתה על ידי קבלנים ומתקציב הסוכנות היהודית. עמוס דגני מספר שהקבלן היה קיבוץ עין החורש שהקים פחזיה במשק. לולים אלה נבנו מברזל ומפח ועם יסודות וריצפה מבטון. הלול היה בגודל 6X4 מטר, עשוי מצלעות של ברזל זווית וברזל T. ציפוי הקירות והגג של הלול היה מפח מגולבן. באותה תקופה שמשו לולים אלו גם לאימון אפרוחים תחת כיפה וברוך של נפט במשקים שלא היה להם עדיין בית אימון.

העופות המשיכו לגדול בלול ובגלל מחלת הקוקסידיוזיס נהגו לקרצף כל יום את הרצפה בעזרת "מגרד", עשוי מפס פלדה מושחז מצידו האחד ומחובר לידיית ארוכה. היו מוציאים יום יום את הלשלת החוצה ומפזרים חול נקי על הרצפה. גם בלול היה פתח (פישפש) להוצאת העופות החוצה.

ללול היו מחברים "מצודה" שהייתה עשויה מעץ רשת ו"פּלֶפּוֹנִים". ה"פלפונים" היו כפיסי עץ ברוחב 2 ס"מ, עובי 1 ס"מ ובדרך כלל באורך של 25-35 ס"מ.

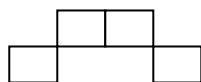
גודל המצודה היה כ-3-4 מטר באורך וברוחב. הרצפה היתה עשויה מרשת חזקה. הקירות היו בגובה של 50-60 ס"מ, מסגרת הקיר היתה מקרשים ובתוכה "פלפונים" שהוצבו במרחק מתאים זה מזה, כדי שהעופות יוכלו להוציא את הראש כדי לאכול ולשתות מהאיבוסים והשקתות שהיו מסביב. על התקרה נהגו לפרוס שקים ויריעות בד כדי להצל על העופות.

בסוף שנות השלושים ותחילת שנות הארבעים נבנו "לולים אינטנסיביים" מעץ, רשת ופח. הלול היה בגודל 4X2 מטר וגובהו 2 וחצי מטר, בעל רגלים גבוהות וריצפת רשת וסביבו, מעל הרצפה, נמצאו האיבוסים והשוקת. מאחור היה "ארגז ההטלה". הקירות צופו בחלקם בפח מגולבן ובחלקם ברשת $\frac{3}{4}$ אינטש. הם נבנו על ידי נגרים חברי הכפר, בעיקר על ידי ברוך זילברברג ויצחק יעקובי.

בשנות הארבעים נבנו "לולים אמריקאים" – אלה היו מבנים מבלוקים ובטון ורצפה מ"קטות" של עץ שהוקצעו בצורת טרפז והוצבו במרחק קטן אחת מהשנייה כך שהלשלת של העופות נפלה מתחת לרצפה. היו לולים בהם ריצפת הלול היתה מרשת ברזל חזקה. על מנת להקל בפינוי הזבל היו הלולים צרים וארוכים, רוחבם לא עלה על 4-5 מטר ואורכם הגיע ל-20 מטר. גגות הלולים כוסו בפח גלי מגולבן ומאמצע שנות הארבעים גם בפחי אלומיניום אשר יוצרו ממטוסים של מלחמת העולם השנייה. כמו כן כוסו חלק מהלולים בלוחות גליים של אזבסט מתוצרת "עולמית" (בית החרושת "ישאזבסט" בנהריה הוקם מאוחר יותר רק בתחילת שנות החמישים).

בשנת 1950 הוקם בכפר "מחנה המעבר" ששכן בין עצי האקליפטוס שהיו בדרך מהכפר לשדה ד' (כיום נמצא שטח זה ממזרח לכביש המוביל לשכונת "ההרחבה" ומול בית העלמין). מעברה זו אוכלסה על ידי עולים מרומניה שעלו לארץ באוניות הגדולות "עצמאות ו-"קיבוץ גלויות" ולאחר שחננו חניית ביניים במחנות בקפריסין. בין העולים היה נגר-גגות, בעל מקצוע וקול, בשם יאנק, אשר אירגן קבוצת עובדים עולים והם בנו בכפר הרבה מאוד לולים, סככות וגגות. יסודות הלולים היו מבלוקים ובטון והקירות נבנו מקרשים של 8X4 שצופו ברשת ופח ואילו הגגות כוסו בלוחות גליים של אזבסט. הלולים היו גדולים, כל אחד מהם היה בגודל של 100 מ"ר ולעיתים אף יותר.

בסוף שנות הארבעים החלו לשכן את העופות המטילות ב"סוללות" שהיו עשויות מחוטי ברזל שרותכו בצורת תאים.

למטה היו שתי שורות תאים וביניהן למעלה היו עוד שתי שורות, גבוהות יותר.

בתחילה הוצבו התאים על חצובות ברזל זווית במרחק 2 מטר אחת מהשנייה ואליהן חובר גג מפח **אלומיניום** ומאוחר יותר מלוחות אזבסט.

מאוחר יותר הוחלפו החצובות בעמודים שאליהם נקשרו הסוללות בחוטי ברזל ונקראו בשם "סוללות תלויות". סוללות אלו קיימות עד עצם היום הזה בעוד שהישנות שעל החצובות הושלכו למזבלה.

בכל תא שבסוללה שוכנו 2 תרנגולות. רצפת התא היתה משופעת כך שהביצים התגלגלו אל מחוץ לתא. המים טפטפו לשוקת עשויה ברזל זוית או מאלומיניום ואחר כך מנירוסטה. מאוחר יותר הוחלפו השקתות במיני-כוסיות, אחת לכל שני תאים והם הופעלו על ידי מקור התרנגולת.

עם הזמן חצרות המשקים מלאו בלולים ורפתות והאבק איים לחנוק את העופות ואת תושבי הכפר ועל כן הוחלט להוציא את הלולים אל שטחי החקלאות שמחוץ לכפר ולבנות שם בגושים סככות לגידול הודים.

בשנת 1974 הוקם גוש **פיטום א'** **באי** שכלל: 6 סככות של 6 חברים, כל אחת בשטח של 500 מטר מרובע עם אפשרות להגדלה.

בשנת 1974/5 הוקם גוש פיטום ב' **בשדה ג'**.

בשנת 1977 הוקם גוש פיטום ג' שנבנה **ב"כרם"**.

בשנת 1980 הוקם גוש פיטום ד' בשטח **"שומלי"**.

כל הסככות בכל הגושים נבנו באותה מתכונת כמו בגוש הראשון.

מבנים נוספים מחוץ לכפר

בשנת 1970 הוקם ע"י החבר אמנון לב "בית אימון" לאפרוחי ההודים. "בית האימון" היה עשוי מעץ והוא נבנה בשטח הפרדסים מזרוע מערב לתחנת הרכבת. בית האימון של אמנון לב נשרף לפני כעשר שנים, נבנה מחדש והפך למחסן מושכר לחברות מחוץ לכפר.

בשנת 1974 בית אימון שני, עשוי מעץ, של אסף בן-שדה שהיה בדרך לגשר הצבים (בשדה ד'). בשלב ב' נמכר למשק יוסף בר ומשמש כמחסן.

בשנת 1974/5 נבנו 3 מבנים עשויים מעץ. הם נבנו ע"י **4 חברים**: אורי רוטברד, יחיאל צברי ושותפות של יוסי שרף וסימה לביא. שלושתם היו בגוש אחד. מבנה מספר אחד של יחיאל צברי שנמצא בשדה ב' עבר לאלי חרובי אחר כך לצבי גלאור לאחר מכן לאיתן גולן, לזוהר בסיס ולבסוף לרוטברד אורי. מבנה מספר שתיים שנמצא בשדה ב' נשאר אצל רוטברד אורי. מבנה מספר שלוש הנמצא בשומלי עבר מיוסי שרף וסימה לביא לדוד ימיני ואחר כך לאסא גבריאל.

מבנים אלו שימשו כשנתיים לגידול הודים לרביה. אח"כ כ-3 שנים כ"חדרי חושך" (להודים לרביה) ועוד גידולים. משנת 1982 שימשו כבתי אימון להודנים, פטימים פרגיות ועוד.

בתי האימון היו בחציים מבוקרי אקלים ובחציים פתוחים. משנת 1982 הסבו את המבנה הפתוח למבוקר.

באותה שנה נבנו בשדה ב"שומלי" גם 3 סככות לגידול פרגיות למשקי הודים לרבייה, גודלה של כל אחת מהסככות היה כ-1000 מ"ר. בעלי הסככות היו: יואב גיזלר, מיכאל דרורי ודני ויינשטוק.

בשנת 1976 הקימו 3 **שלושה חברים נוספים** גוש נוסף להודים לרבייה. גוש זה הוקם **בשדה א'**. לכל חבר נבנו 2 סככות גידול והטלה ששטחן 680 מטר מרובע כל אחת וסככה נוספת משותפת לשיכון הזכרים ששטחה 480 מטר מרובע. בעלי הסככות היו: חיים עין גל, יחיאל צברי ויוסי שרף.

ענף ביצי-המאכל נשאר בכפר. מספר המשקים שעוסקים בענף זה קטן וכל משק מחזיק כמות גדולה של מטילות בסוללות שברובם הותקנה האבסה אוטומטית ואיסוף הביצים הוא מיכני.

להלן טבלת מרוכזת של התאריכים הקשורים בבניית הלולים בשדות הכפר:

- 1970 - בית האימון של אמנון לב בפרדסים מדרום מערב לתחנת הרכבת.
- 1974-75 - שלושה מבנים בשדה ב' ושומלי. נבנו בתחילה כלולי הודים לרבייה¹.
- 1976 - הוסבו לחדרי חושך לרבייה.
- 1980 - הוסבו לבתי אימון.

- 1974 - פטום א' - 6 סככות של 500 מ"ר כל אחת בשטח ה"א"
- 1974-5 - פטום ב' - כנ"ל בשדה ג'.
- 1977 - פטום ג' - כנ"ל בשטח ה"כרם"
- 1980 - פטום ד' - כנ"ל בשטח שומלי

לכל הסככות הללו היה שטח להכפיל ולשלש את שטחן.

- 1974-5 - שלוש סככות בנות 1000 מ"ר כ"א בשומלי לגידול פרגיות לרבייה.
- 1976 - גוש הודים לרבייה בשדה א' - לשלושה חברים. לכל חבר שתי סככות הטלה כ"א של 680 מ"ר ועוד סככה לשכון הזכרים. משותפת לשלושתם ששטחה 480 מ"ר.

כתב: גדעון חרובי

(את התאריכים של המבנים בשדות
קיבל מאיציק קיפניס ומאורי רוטברד)

¹ בית אימון של אסף בן-שדה בשדה ד' בדרך לגשר הצבים